

Илиана Иванова, еврокомисар по въпросите на иновациите, научните изследвания, културата, образованието и младежта:

Искаме да привлечем нови участници в „Хоризонт Европа“

С инициативата „Науката идва в града“ целим да засилим връзките между младите учени и по-широката общественост

През април 2024 г. Европейската комисия прие изменение на работната програма на ЕС за научни изследвания и иновации „Хоризонт Европа“ за периода 2023 – 2024 г., с което се мобилизира неразпределено преди това финансиране по линия на Програмата, за да се увеличи бюджетът за 2024 г. с почти 1,4 милиарда евро до общо 7,3 млрд. евро.

През 2024 г. ЕС ще инвестира 648 млн. евро в научноизследователски и иновационни дейности в подкрепа на мисиите на Европейския съюз. Те обхващат пет области и са новост, въведена от „Хоризонт Европа“ за намиране на конкретни решения на някои от най-големите ни предизвикателства.

Направената актуализация на работната програма на „Хоризонт Европа“ засяга и новия европейски Баухаус (НЕБ), който има за цел да донесе ползите от Европейския зелен пакт във всекидневното и жилищните пространства на хората. През трите години от създаването си НЕБ предоставя решения на конкретни проблеми. В изменената работна програма „Хоризонт Европа“ за периода 2023 – 2024 г. се отпускат 20 млн. евро за подготовка на средата за изпълнението на Механизма за НЕБ.

Изменението включва пакет от нови експериментални действия за засилване на отвореността на Програмата, за подкрепа на целите на мисиите на ЕС и за насърчаване на

професионалното развитие на младите изследователи. Те ще изпробват нови подходи с оглед на подготовката за последните три години на „Хоризонт Европа“, както и на бъдещата програма приемник. Освен това поканата за представяне на предложения по НЕБ „Преобразяване на кварталите, превръщайки ги в красиви, устойчиви и приобщаващи“ също има за цел да привлече нови участници в Програмата, за да се постигне максимално въздействие. И накрая, 20 млн. евро ще подкрепят екосистемите от таланти за привлекателни ранни научноизследователски кариери.

С изменението също така се отделят 48 млн. евро за Европейския облак за сътрудничество в областта на културното наследство. Това ново цифрово пространство за сътрудничество ще подкрепя институциите и изследователите в областта на културното наследство, както и културните и творческите индустрии, за да се възползват от предимствата на цифровия преход. Тя ще допълни общото европейско пространство на данни за културното наследство (пространството на данни), финансирано по програмата „Цифрова Европа“.

За да се подпомогне подготовката на Европа за потенциални бъдещи пандемии, изменената работна програма включва и инвестиция в размер на 50 милиона евро за Европейско партньорство за готовност за пандемии.

Илиана Иванова, еврокомисар за иновациите, научните изследвания, културата, образованието и младежта

Стела МАРИНОВА

Комисар Иванова, за какво ще допринесат измененията в работната програма „Хоризонт Европа“ за периода 2023 – 2024 г., които Европейската комисия прие?

– Привличането на нови участници е един от основните приоритети на изменението на Програмата от април тази година. За целта въведохме пакет от нови, експериментални действия.

Те включват повече свобода на изследователите да съсредоточат работата си върху предмети, които те изберат, чрез четири отворени теми с общ бюджет от 76 милиона евро. Те са групирани в клъстерите „Здраве“, „Климат, енергия и мобилност“ и „Храна, биоикономика, природни ресурси, селско стопанство и околна среда“.

Допълнително, едно от действията с индикативен бюджет от 15 милиона евро за мисиите на Европейския съюз има за цел да мобилизира образователните и изследователските институции като центрове на трансдисциплинарни изследователски и иновационни дейности, с европейски обхват.

За Вашите читатели пояснявам, че мисиите са инициатива в рамките на програма „Хоризонт Европа“, която търси решения на ключови предизвикателства – приспособяване към климатичните промени, лечение на рака, опазване на океаните, водите и почвите и създаване на климатично неутрал-

ни градове. Допълнителните действия позволяват да бъдат включени неместни партньори в съответния проект, които да допринесат в изпълнението му със специални знания или капацитет, липсващи в региона.

– Как българските институции могат да се включат в това експериментално действие?

– Насърчавам всички български висши училища и научни институти да предвидят свое участие в тази нова дейност. Тя е отворена за кандидатстване от 15 май, като цялата свързана с нея информация ще бъде на Портала за финансиране и оферти.

– Как промените в програмата „Хоризонт Европа“ ще подкрепят младите учени?

– Една от главните новости, включени в изменението на Програмата, е инициативата „Науката идва в града“ (Science Comes to Town), която ще започне през 2026 г. Тя има за цел да засили връзките между младите учени и по-широката общественост.

Тази инициатива им дава платформа, където да представят своите изследвания, да общуват с публиката, да участват в състезания и сътрудничества, които повишават квалификацията им и подпомагат кариерата им. Важно е, че промените включват интегрирането на съществуващи състезания като конкурса на Европейския съюз на младите учени (EUCYS) и конкурса на Европейския съюз на изследователите в ранна кариера (EU TalentOn) в инициативата „Науката идва в града“. Целта ни е да обхванем младите учени на различ-

ни етапи от тяхното образователно и професионално развитие.

EUCYS е за младежи между 14 и 20 години, които тепърва „прохождат“ в научните изследвания. Конкурсът им дава възможност да участват в престижно европейско състезание, да се свържат с връстници и ментори. Потенциално ги насочва към бъдещи кариери в изследванията и иновациите.

EU TalentOn е за изследователи в началото на кариерата им на възраст от 21 до 35 години. Това състезание насърчава трансгранично и междудисциплинарно сътрудничество. Помага на участниците да развият предприемачески умения и да разширят професионалните си контакти.

Освен това „Науката идва в града“ ще включва целогодишна програма от лекции, семинари и изложби, които подобряват комуникационните умения на младите изследователи и правят науката по-достъпна за обществеността.

– С изменението се отделят и 48 милиона евро за Европейския облак за сътрудничество в областта на културното наследство. По какъв начин това цифрово пространство ще подкрепя културните институции и как страната ни може да се включи?

– Тази инициатива създава стабилна цифрова инфраструктура, която да свърже институции и професионалисти в областта на културното наследство. Да им даде достъп до информация, споделяне на данни и ноу-хау за опазване на наследството. Облакът също ще позволи на институциите и професионалистите да развият нови

форми на сътрудничество през границите между страните и научните дисциплини и да работят във виртуална среда по взаимосвързан и хармонизиран начин. Облакът за културно наследство ще документира и ще запази застрашеното наследство за изследователите и за публиката.

Инициативата е подкрепена от общност от професионалисти в областта на културното наследство и изследователи от цяла Европа. Тя цели да превърне облака, неговите инструменти и услуги в съвместен проект.

Вече има изследователски институции и културни организации от България, които се присъединиха към тази общност, показвайки своя ангажимент за използване на цифрови иновации в опазването на културното наследство. Винаги обаче бих насърчила повече заинтересовани страни да се присъединят. За България участието в Облака за културното наследство е ценна възможност да интегрира културното си наследство в тази взаимосвързана цифрова екосистема.

Като дава своя принос към инициативата, България може не само да дигитализира своите богати културни ценности, но и да си сътрудничи с други европейски държави в изследванията, да споделя открития и да популяризира своята културна идентичност в по-широк мащаб.

– Ще има и допълнително финансиране за инициативата „Нов европейски Баухаус“? Бихте ли дали пример от страната ни за вече реализиран успешен проект по него?

– Работната програма на „Хоризонт Европа“ за 2024 г. включва 20 милиона евро финансиране за „Дестинация Нов европейски Баухаус“. Общата цел на темите в нея е европейската градска среда да стане по-устойчива в климатично и екологично отношение с рационално използване на ресурсите, като същевременно се подобряват социалното сближаване, здравето и благосъстоянието на хората.

От 2025 г. Новият европейски механизъм Баухаус ще стане междусекторен, многогодишен финансов инструмент, чрез който инициативата „Нов европейски Баухаус“ ще влезе в многогодишната финансова рамка (дългосрочния бюджет на ЕС) за периода 2025 – 2027 г.

Отличен пример за успешно реализиран проект на НЕБ в България е Concrete to Culture. Той спечели една от наградите на инициативата тази година. Авторите му тръгнаха от предизвикателството, че жителите на периферните градски квартали често нямат достъп до висококачествени обществени пространства и културен живот в сравнение с централните части на техните градове.

Concrete to Culture превърна бивш офис комплекс в софийския кв. „Младост“ в активно обществено пространство. Колективен процес на проектиране събра местни жители, пътуващи работници и художници и превърна сградата в обществен център, където хората се свързват отново с природата, изкуствата и един с друг. Надявам се примерът им да вдъхнови и други.